

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์โดยใช้ข้าวกล้องพันธุ์หอมแดงของเกษตรกร ในอำเภอบ้านหมี่จตุรพัก จังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ

- 1). เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อเงื่อนไขวิธีปฏิบัติของการปลูกข้าวหอมแดงตาม มาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- 2). เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์โดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์
- 3). เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์โดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์
- 4). เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและปัญหาในการผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์ของเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมรับการส่งเสริมการปลูกพันธุ์ข้าวหอมแดงอินทรีย์โดยใช้ข้าวกล้องในการเพาะปลูก พื้นที่อำเภอบ้านหมี่จตุรพัก จังหวัดชัยภูมิ จำนวนทั้งหมด 100 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการและรับการส่งเสริมในครั้งนี้ 2 ตำบล คือ ตำบลบ้านเพชรและตำบลบ้านตาล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยวิธีการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในส่วนของการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับในการผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์โดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์ ของปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยทางการผลิต โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance : ANOVA) F-test และกรเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของวิธี Scheffes' test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 เพศ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนมากเป็นเพศชายมากกว่าเพศ

หญิง โดยมีเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 70.00 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 30.00

1.2 อายุ พบว่า เกษตรกรมีอายุระหว่าง 42 – 51 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมาคือ อายุมากกว่า 52 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.00 และอายุระหว่าง 22 – 31 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.00 โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 22 ปี สูงสุด 60 ปี และเฉลี่ย 46.01 ปี

1.3 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเท่ากับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.00 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 30.00 และมีเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.00

1.4 สมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด คือ จำนวนระหว่าง 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 รองลงมาคือ ผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 และมีเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน น้อยที่สุดคือ 6 คน ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.00 โดยเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.09 คน

1.5 การได้รับความรู้ทางการเกษตรอินทรีย์ พบว่า มีเกษตรกรที่ได้รับความรู้ทางการเกษตรอินทรีย์จากการฝึกอบรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.00 รองลงมาคือ จากเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และได้รับความรู้จากโทรทัศน์ น้อยสุด คิดเป็นร้อยละ 2.00

1.6 ความเป็นผู้นำในชุมชน พบว่า มีเกษตรกรที่ไม่เป็นผู้นำในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 78.00 และเป็นผู้นำในชุมชน ซึ่งได้แก่ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มเกษตรกร ผู้นำกลุ่มสหกรณ์ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 22.00

1.7 พื้นที่ถือครองทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมากที่สุดคือ มีพื้นที่ระหว่าง 4 – 28 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.00 รองลงมาคือ ระหว่าง 29 – 53 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.00 และมีเกษตรกร ที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร น้อยที่สุดคือ มากกว่า 80 ไร่ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.00 โดยมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 26.05 ไร่

1.8 การกู้เงินทำการผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์ พบว่า ส่วนใหญ่มีเกษตรกรที่ทำการกู้เงินเพื่อทำการผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 86.00 และ เกษตรกรที่ไม่ได้กู้ คิดเป็นร้อยละ 14.00

1.9 ที่มาของแหล่งเงินกู้ผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์ พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรทำการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ของ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ชกส.) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.71 รองลงมาคือ จากแหล่งเงินกู้ของสหกรณ์สาธิตสุข คิดเป็นร้อยละ 14.29

1.10 จำนวนหนี้สินของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ยอมเปิดเผยจำนวนหนี้สินของตนเอง ซึ่งเกษตรกรที่มีหนี้สินมากที่สุด คือ จำนวนระหว่าง 150,000 – 237,499 บาท คิดเป็นร้อยละ 71.42 รองลงมาคือ มีหนี้สินระหว่าง 237,500 – 324,999 บาท คิดเป็นร้อยละ

17.85 และมีเกษตรกรที่มีหนี้สิน ระหว่าง 325,000 – 412,499 บาท น้อย คิดเป็นร้อยละ 3.58 โดยเกษตรกรมีจำนวนหนี้เฉลี่ย 136,250 บาท

1.11 รายได้ที่เป็นเงินสดของผลผลิตทางการเกษตรในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา

พบว่า เกษตรกรมีรายได้ที่เป็นเงินสดจากการขายผลผลิตทางการเกษตรในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา มากที่สุด คือ จำนวนระหว่าง 10,000 – 132,499 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.32 รองลงมา คือ มีรายได้ ระหว่าง 132,500 – 254,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.38 และมีเกษตรกรมีรายได้ที่เป็นเงินสดของผลผลิตทางการเกษตรในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา น้อยสุดคือ มากกว่า 377,500 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.50 โดยเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 99,415.58 บาท

1.12 รายได้ที่เป็นเงินสดนอกเหนือจากการทำการเกษตร

พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็น ซึ่งมีเกษตรกรร้อยละ 57.15 มีรายได้ที่เป็นเงินสดนอกเหนือจากการทำการเกษตร มากสุด คือ มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 93,749 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.15 รองลงมาคือ มีรายได้ระหว่าง 93,750 – 182,499 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.33 และรายได้ระหว่าง 182,500 – 271,249 บาทน้อยสุด คิดเป็นร้อยละ 2.38 โดยเกษตรกรมีรายได้ที่เป็นเงินสดนอกเหนือจากการทำเกษตร เฉลี่ย 69,690.48 บาท

2. ระดับของความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อเงื่อนไขวิธีการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์: กรณีปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในแปลง

เกษตรกรมีความคิดเห็น จากทั้งหมด 9 ประเด็น ของเงื่อนไข วิธีการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์กรณีการปลูกข้าวแดงอินทรีย์ พบว่า เกษตรกร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.17 ในส่วนประเด็นย่อย เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งมีอยู่ 5 ประเด็น และเห็นด้วย มี 4 ประเด็น

2.2 ด้านการป้องกันการปนเปื้อน

เกษตรกรมีความคิดเห็น จากทั้งหมด 8 ประเด็น ของเงื่อนไข วิธีการปฏิบัติเรื่องการป้องกันการปนเปื้อน พบว่า เกษตรกร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.20 ในส่วนประเด็นย่อย เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่ง มี 5 ประเด็น และ เห็นด้วย มี 3 ประเด็น

2.3 การใช้ปัจจัยการผลิต

เกษตรกรมีความคิดเห็น จากทั้งหมด 11 ประเด็น ของเงื่อนไขวิธีการปฏิบัติ เรื่องการใช้ปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.29 ในส่วนประเด็นย่อย เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่ง มี 7 ประเด็น และ เห็นด้วย มี 4 ประเด็น

2.4 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

เกษตรกรมีความคิดเห็น จากทั้งหมด 5 ประเด็น ของเงื่อนไขวิธีการปฏิบัติเรื่อง การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ทุกประเด็น โดยมี ค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.42

สรุป ระดับของความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อเงื่อนไขวิธีการปฏิบัติตามมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ : กรณีปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อเงื่อนไขวิธีการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กรณีการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์ในแต่ละเงื่อนไข พบว่า เกษตรกรเห็นด้วย มีทั้งหมด 2 เงื่อนไข ซึ่งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และ 2) การใช้ปัจจัยการผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และ 4.29 ในส่วนที่เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีทั้งหมด 2 เงื่อนไข ซึ่งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) การป้องกันการปนเปื้อน และ 2) การปฏิบัติในแปลงกรณีการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.20 และ 4.17 ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์ของเกษตรกรโดยใช้ข้าวกล้อง เป็นเมล็ดพันธุ์

3.1 ปัจจัยทางสังคม

จากทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า เกษตรกรยอมรับการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์ของเกษตรกรโดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์ ระดับ ยอมรับมาก ในปัจจัยทางสังคม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.82 มีระดับการยอมรับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ระดับการยอมรับมาก 2 ประเด็น และระดับการยอมรับปานกลาง 1 ประเด็น

3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

จากทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่า เกษตรกรยอมรับการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์ของเกษตรกรโดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์ ระดับ ยอมรับมากที่สุด ในปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทั้งหมดทุกประเด็น มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.45

3.3 ปัจจัยทางกายภาพ

เกษตรกรยอมรับการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีโดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์ ในปัจจัยทางกายภาพซึ่งมีประเด็นย่อย 1 ประเด็น คือ สภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสม พบว่าเกษตรกร มีการยอมรับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.35

3.4 ปัจจัยทางชีวภาพ

จากทั้งหมด 3 ประเด็นพบว่า เกษตรกรยอมรับการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีของเกษตรกรโดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์ ในปัจจัยทางชีวภาพ ที่ระดับการยอมรับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.00

3.5 ปัจจัยทางการผลิต

จากทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่า พบว่า เกษตรกรยอมรับการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีของเกษตรกรโดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์ ในปัจจัยทางการผลิต ที่ระดับยอมรับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.92 ซึ่งมีประเด็นย่อยที่เกษตรกรยอมรับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็นยอมรับมาก จำนวน 1 ประเด็นและยอมรับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น

สรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีของเกษตรกรโดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์

จากทั้งหมด 5 ปัจจัย เกษตรกรมีการยอมรับในระดับยอมรับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.91 พบว่า มี 1 ปัจจัย ที่เกษตรกรยอมรับมากที่สุด คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และมี 4 ปัจจัย มีการยอมรับมาก ซึ่งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ปัจจัยทางชีวภาพ 2) ปัจจัยทางการผลิต 3) ปัจจัยทางสังคม และ 4) ปัจจัยทางกายภาพ

4. สภาพการผลิตการปลูกข้าวหอมแดงอินทรี สรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้

จำนวนพื้นที่การปลูกข้าวหอมแดงอินทรี

ส่วนใหญ่เกษตรกรมีจำนวนพื้นที่การปลูกข้าวหอมแดงอินทรี พื้นที่ระหว่าง 1.5 – 23 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 85.00 รองลงมาคือ มีพื้นที่ระหว่าง 24 – 45 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.00 และเกษตรกรมีพื้นที่ มากกว่า 69 ไร่ น้อยสุด คิดเป็นร้อยละ 2.00 โดยมีจำนวนพื้นที่เฉลี่ย 10.34 ไร่

ลักษณะดินที่ปลูกข้าวหอมแดงอินทรี

ลักษณะดินที่ปลูกข้าวหอมแดงอินทรี ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนเหนียว คิดเป็นร้อยละ 58.00 รองลงมาคือ ลักษณะดินร่วนปนทรายและดินเหนียว คิดเป็นร้อยละ 21.00

แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์

แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์ ส่วนใหญ่ได้มาจากชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ได้จากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และน้ำฝน คิดเป็นร้อยละ 33.00 และ 27.00 ตามลำดับ

การเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์

ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนเกี่ยวทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 84.00 รองลงมาคือ ใช้เครื่องเกี่ยวขนาดทั้งหมด กับใช้แรงงานคนและเครื่องเกี่ยวขนาด มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8.00

ผลผลิตทั้งหมดจากการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์

เกษตรกรส่วนใหญ่มีผลผลิตระหว่าง 600 – 9,199 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 96.00 และ รองลงมาคือ มากกว่า 26,400 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 6.00 โดยมีผลผลิตเฉลี่ย 374.62 กิโลกรัม/ไร่

รายได้จากการขายข้าวหอมแดงอินทรีย์

เกษตรกรส่วนใหญ่ตอบว่า มากกว่าที่เคยได้รับ คิดเป็นร้อยละ 98.00 และ ตอบว่า ได้รายได้เท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 2.00

วิธีการขายข้าวหอมแดงอินทรีย์

เกษตรกรมีวิธีการขายโดยการขายทันที มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.00 รองลงมาคือ เก็บไว้กินครั้งหนึ่งขายครั้งหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 12.00 และ เก็บไว้รอราคาทั้งหมด น้อยสุด คิดเป็นร้อยละ 2.00

การขายผลผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์

เกษตรกรส่วนใหญ่ขายข้าวโดยการนำไปขายเองที่กลุ่มเกษตรกรฯ คิดเป็นร้อยละ 74.00 รองลงมาคือ พ่อค้ามารับซื้อเอง คิดเป็นร้อยละ 20.00 และ เจ้าหน้าที่ของโครงการมารับซื้อเอง น้อยสุด คิดเป็นร้อยละ 6.00

ความต้องการเพิ่มพื้นที่การผลิตข้าวหอมแดงอินทรีย์

ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการที่จะเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก คิดเป็นร้อยละ 92.00 และไม่ต้องเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก คิดเป็นร้อยละ 8.00

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมแดงอินทรีโดยแบ่งเป็น คือ ค่าเตรียมดิน ค่าปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ค่าแรงงานปักดำ ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ดังนี้

เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/ไร่/ปี ดังนี้คือ 1) ค่าเตรียมดิน เท่ากับ 384.96 บาท 2) ค่าเมล็ดพันธุ์ เท่ากับ 34.11 3) ค่าปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เท่ากับ 141.51 4) ค่าแรงงานปักดำ เท่ากับ 418.17 5) ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว เท่ากับ 461.76 และ 6) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ค่าอาหาร ค่าสมุนไพร ค่าเครื่องคืม และค่าน้ำมัน) เท่ากับ 36.73

5. ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตการปลูกข้าวหอมแดงอินทรีได้ดังนี้

เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาในเรื่องความรู้ด้านการผลิตข้าวหอมแดงอินทรี คิดเป็นร้อยละ 87.00 และ เกษตรกรที่มีปัญหา เนื่องจากเป็นเพราะว่า สมัครเข้าร่วมโครงการเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 13.00

ปัญหาในเรื่องราคาจำหน่ายผลผลิต

เกษตรกรจำนวน ร้อยละ 100.00 ไม่มีปัญหาในเรื่องราคาจำหน่ายผลผลิต

ปัญหาในการจัดการน้ำในแปลงนาข้าวอินทรีกับแปลงนาเพื่อนบ้าน

เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเรื่อง การจัดการน้ำในแปลงนาข้าวอินทรีกับแปลงนาเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 98.00 และที่มีปัญหา เพราะที่ข้างเคียงปลูกข้าวแบบใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 2.00

ปัญหาในเรื่องโรค แมลง ศัตรูข้าวระบาดในแปลงนา

เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในเรื่อง โรค แมลง ศัตรูข้าวระบาดในแปลงนา คิดเป็นร้อยละ 90.00 และ ที่มีปัญหา เพราะว่ามีหอยเชอรี่ระบาด และปูนาทำลายต้นข้าว คิดเป็นร้อยละ 10.00

ปัญหาในเรื่องการเก็บรักษาข้าวหอมแดงอินทรี

เกษตรกร จำนวน ร้อยละ 100.00 ไม่มีปัญหาในเรื่องการเก็บรักษาข้าวหอมแดงอินทรี

ปัญหาเกี่ยวกับตลาดที่รองรับ

เกษตรกร จำนวน ร้อยละ 100.00 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับตลาดที่รองรับ

6. ข้อเสนอแนะ

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะจำ มีดังนี้ คือ 1) ควรปรับปรุงคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมาคือ 2) ควรมีการทดสอบเปอร์เซ็นต์การงอกของเมล็ดพันธุ์ให้มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ และ 3) ยังไม่กล้าตัดสินใจทำการปลูกในพื้นที่จำนวนมาก เพราะกลัวโรค และแมลงศัตรูพืชระบาด โดยคิดเป็นร้อยละ 29.41 และ 5.89 ตามลำดับ

7. ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์โดยใช้ข้าวกล้องพันธุ์หอมแดงเป็นเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร มีการยอมรับปัจจัยทางด้านต่างๆ 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ว่า ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยทางการผลิต ไม่มีความแตกต่างกันต่อการยอมรับการปลูกพันธุ์ข้าวหอมแดงอินทรีย์โดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรอำเภอบ้านฉางณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการศึกษา การยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์โดยใช้ข้าวกล้องพันธุ์หอมแดงของเกษตรกร ในอำเภอบ้านฉางณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ เป้าหมาย เพื่อให้เกษตรกรสามารถปลูกข้าวอินทรีย์โดยใช้ข้าวกล้องพันธุ์หอมแดงเป็นเมล็ดพันธุ์ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดโลกและได้ผลตอบแทนที่ค่อนข้างสูง อีกประการหนึ่งก็เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เคยปลูกข้าวแบบใช้สารเคมีให้หันมาปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการยอมรับมากยิ่งขึ้น เช่น ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางด้านชีวภาพ และ ปัจจัยด้านการผลิต อย่างไรก็ตาม การใช้สารเคมียังส่งผลกระทบต่อในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม และปฏิเสธไม่ได้ว่า ผลผลิตทางการเกษตรในทุกวันนี้มีความปลอดภัยจากสารเคมี ทางเลือกอีกทางหนึ่งก็คือ การหาวิธีการผลิตพืชผักและผลไม้ ในวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความปลอดภัย สามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงที่มาของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ได้ และการทำเกษตรอินทรีย์ถือได้ว่าเป็นทางเลือกอีกทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน

นอกจากนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ได้อาศัยแนวทางการยอมรับของ (Farmers' Adoption) Mosher (1986) อ้างโดยแสงอรุณ(2537) ได้ให้ความหมายของการยอมรับว่า “เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยที่เกษตรกรได้รับรู้แล้วพิจารณาและในที่สุดจะปฏิบัติหรือยอมรับนวัตกรรมนั้น” และ พงษ์ศักดิ์ (2536) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีต่อการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรที่สูงของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ ทุนในการดำเนินงานของเกษตรกร สันเชื่อในการกู้เงินทางการเกษตรและภาระหนี้สินของเกษตรกรชาวเขาที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรที่สูง สำหรับปัจจัยด้านการถือครองที่ดินและฐานะทางเศรษฐกิจไม่มีผลยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการทางการเกษตร ปัจจัยทางสังคม คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจะเป็นตัวกำหนดให้เกษตรกรยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรแตกต่างกันออกไป ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งไม่มีความแตกต่างในการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตร ผลการศึกษาการยอมรับสอดคล้องกับ สิทธิกร(2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกกระถินเทพา ในพื้นที่จังหวัดนครพนม พบว่าความรู้ด้านตลาดรับซื้อ และราคามีความสัมพันธ์กับการยอมรับกาส่งเสริมการปลูกกระถินเทพาในพื้นที่จังหวัดนครพนม และสอดคล้องกับจันทราพร(2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานีพบว่าปัจจัยที่มีผลในระดับมากต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรดังนี้ 1) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ เจ้าหน้าที่แนะนำให้ปลูก สมาชิกในครัวเรือนสนับสนุน 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ราคายาจำหน่ายข้าวอินทรีย์สูง ต้นทุนการผลิตต่ำ 3) ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ การคมนาคมสะดวกสภาพพื้นที่เหมาะสม 4) ปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ คุณภาพของเมล็ดข้าวดี การปฏิบัติดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก 5) ปัจจัยด้านการผลิต ได้แก่ ความสะดวกในการจัดหาเมล็ดพันธุ์ ราคาไม่สูง 6) ปัจจัยด้านการส่งเสริมและบริการ ได้แก่ การฝึกอบรม ได้รับการตรวจรับรองแปลง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ปัจจัยทางสังคม จากการศึกษพบว่า ปัจจัยทางทางสังคมมีการยอมรับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.82 ซึ่งมีระดับการยอมรับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่แนะนำให้ปลูก และ เห็นว่าเป็นผลผลิตที่ส่งออกต่างประเทศได้ มี 2 ประเด็น ที่เกษตรกร มีการยอมรับมาก ได้แก่ สมาชิกในครัวเรือนสนับสนุนให้ปลูก และ เห็นผู้อื่นปลูกแล้วได้ผลผลิตดี ในส่วนที่เกษตรกรยอมรับในระดับการยอมรับปานกลาง มี 1 ประเด็น คือ การแนะนำของเพื่อนบ้าน ซึ่งแสดง

ให้เห็นว่า การส่งเสริมการเกษตรต้องอาศัย การสาธิตหรือตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จแล้วมาเป็น ส่วนยืนยัน และได้แรงสนับสนุนจากครอบครัว แต่ทั้งนี้ควรสำรวจพฤติกรรมของเกษตรกรและให้ ความรู้แก่ผู้ที่สนใจในการเข้าร่วมโครงการ และเจ้าหน้าที่ควรอธิบายให้เกิดความเข้าใจในวิธีการ ปฏิบัติด้วยดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องเป็นผู้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร ได้อย่างเข้าใจจน นำไปสู่การปฏิบัติได้

2) **ปัจจัยทางเศรษฐกิจ** ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ในภาพรวมปัจจัยย่อย ทุกประเด็น เกษตรกรมีการยอมรับมากที่สุดทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.45 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การ ดำรวจตลาดที่สามารถรองรับผลผลิตที่จะออกมาในแต่ละครั้งการผลิตที่แน่นอน การคำนวณ ต้นทุนการผลิตที่ชัดเจน โดยเกษตรกรสามารถซื้อขายได้โดยตรงกับพ่อค้าซึ่งไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นดังนั้น ในการส่งเสริมควรเน้นปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก

3) **ปัจจัยทางกายภาพ** จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยย่อยในประเด็น สภาพพื้นที่ที่มีความ เหมาะสม มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.35 ดังนั้น เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรทำการสำรวจ สภาพพื้นที่ในแต่ละพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ มากน้อยเพียงใดก่อนการเพาะปลูก

4) **ปัจจัยทางชีวภาพ** จากการศึกษา พบว่า ในภาพรวมปัจจัยย่อย ทุกประเด็น มีผลต่อการ ยอมรับของเกษตรกรในระดับ การยอมรับมาก ทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ก่อนทำการเพาะปลูกควรมีการทดสอบคุณภาพของพันธุ์ข้าวที่จะนำไปทำการส่งเสริมว่ามี ผลผลิตต่อไร่จำนวนเท่าไร เปอร์เซ็นต์การงอกเป็นอย่างไรบ้าง คุ่มค่ากับการเพาะปลูกหรือไม่ โรคและแมลงศัตรูพืชที่สำคัญและวิธีการดูแลรักษาที่ดีได้อย่างไร

5) **ปัจจัยทางการผลิต** จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยย่อย มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรใน ระดับการยอมรับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.92 ซึ่งมีประเด็นที่เกษตรกร ยอมรับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ความสะดวกในการจัดหาเมล็ดพันธุ์ และ ราคาเมล็ดพันธุ์ไม่แพง ใน ประเด็นที่เกษตรกรมีการยอมรับมาก มี 1 ประเด็น คือ ผลผลิตข้าวต่อไร่สูง และระดับการยอมรับ ปานกลาง มี 1 ประเด็น คือ การมีแหล่งเงินทุนให้กู้ยืม ดังนั้น เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้อง ศึกษาปัจจัยการผลิตที่สำคัญก็คือ แหล่งเงินทุนซึ่งจะต้องมีแหล่งเงินให้กู้ยืมได้ง่าย การหาเมล็ดพันธุ์ ไม่ยุ่งยากและราคาไม่แพง

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ที่แตกต่างกันว่าโครงการดังกล่าวเหมาะสมในภูมิภาคใดในประเทศไทย โดยการเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ของแต่ละภูมิภาค เนื่องจากมีสภาพทางภูมิศาสตร์ ความพร้อมของเกษตรกร และรวมถึงการยอมรับที่แตกต่างกัน

2. ทางสถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ควรทำการประเมินโครงการ การตรวจติดตามตั้งแต่เริ่มโครงการว่าเกษตรกรมีการยอมรับ ในการปลูกข้าวอินทรีย์พันธุ์หอมแดงโดยใช้ข้าวกล้องเป็นเมล็ดพันธุ์ในระดับใดมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved